

JOSEP CRUAÑAS

Advocat i membre del Servei Jurídic de la Unió de Professionals
de la Imatge i Fotografia de Catalunya

1. INTRODUCCIÓ

Sovint sorgeix un conflicte quan la policia impedeix als fotògrafs o altres informadors gràfics, com ara els càmeres de televisió, que captin imatges d'actuacions contundents. Un exemple d'aquest conflicte ha estat la detenció del fotògraf Jordi Camí mentre cobria una acció de Greenpeace i, un altre, els incidents entre informadors gràfics i la policia amb motiu del desnonament dels *ocupes* del cine Princesa de Barcelona. Davant de fets d'aquesta mena ens plantejem quin és l'estatus professional de l'informador gràfic, quina ha de ser la seva actuació, o si la policia té dret a impedir que es captin unes imatges determinades.

2. EL DRET A LA INFORMACIÓ I L'ACTUACIÓ DEL PROFESSIONAL

Hem de tenir present que l'actuació de l'informador gràfic quan fa aquesta activitat d'una manera habitual i, per tant, professionalment, quan capta imatges d'esdeveniments públics, és com a professional de la informació, és a dir com a periodista. En el nostre ordenament jurídic aquesta tasca no és considerada com la resta de professions ja que va lligada a un dels drets fonamentals de la Constitució, fet que li dóna unes característiques especials. L'article 20.1.d) de la Constitució recull el dret a la informació. Allí es defineix la informació com a part integrant de la llibertat d'expressió, amb dues vessants: d'una banda el dret a emetre i difondre informació i, d'una altra, el dret dels ciutadans a rebre-la.

Aquest dret és inclòs dins de l'àmbit general del dret d'expressió i en deriva tant la llibertat de creació literària, artística o científica, i la llibertat de càtedra, com també el dret a difondre o comunicar informació veraç. Aquest dret i deure es refe-

reix no només a la informació escrita sinó a tots els mitjans que emeten informació, i per tant a la informació gràfica. Tampoc no es refereix només a les empreses dels mitjans de comunicació, sinó a la tasca dels periodistes en la recerca i l'elaboració de les notícies.

El contingut del dret d'emetre informació s'ha d'exercir complint dos requisits. D'una banda, que la informació emesa sigui veraç, cosa que en el cas de la informació gràfica és evident si no es fa una manipulació de les imatges. Altrament podria afectar la veracitat el text que informa del contingut, amb el qual es pot manipular el sentit de la imatge.

3. EL DRET A LA INFORMACIÓ I EL DRET A LA PRÒPIA IMATGE

El dret a la pròpia imatge de les persones és un dels límits de l'actuació del fotògraf i dels altres informadors gràfics. Aquest dret individual es defineix com el que té tota persona que no es capti ni es publiqui la seva imatge sense el seu consentiment. Moltes vegades es confon el dret a la pròpia imatge amb el dret a l'honor, que protegeix la persona dels perjudicis que denigrin i menyscabin la seva consideració social.

De tota manera es fa excepció d'aquest dret quan les imatges són de persones que exerceixen un càrrec públic o una professió de notorietat o projecció pública i es captin en llocs oberts al públic. D'altra banda també és una excepció el fet que la captació i la publicació sigui d'un esdeveniment de caràcter públic i que la imatge d'una persona determinada aparegui com a merament accessòria.

4. NORMES DEONTOLÒGIQUES

A més del que s'ha dit sobre els límits del respecte a la intimitat de les persones, el codi deontològic dels periodistes catalans estableix que cal tenir una cura especial en esdeveniments que generin situacions de dolor i també evitar intromissions gratuïtes, especialment quan les persones afectades ho demanin.

Aquests criteris són perfectament aplicables al cas dels informadors gràfics i han de ser, tal com ho pretén el codi, una norma que guïi l'actuació dels professionals del nostre país.

Vist tot això, hem de considerar que la captació d'imatges d'una actuació policial són fets d'interès general i, per tant, un fet noticable. Per això és objecte del dret a la informació. Les forces de l'ordre públic són un organisme públic de la societat que actua en defensa dels drets dels ciutadans i en persecució dels delictes. Els ciutadans tenen dret que se'ls informi d'aquests fets, dels quals els diaris van plens.

Del que hem dit fins ara es desprèn que no hi ha cap argument ni fet que justifiqui que la policia impedeixi la captació d'imatges sobre les seves actuacions: com a funcionaris públics que són no tenen cap dret de reserva de la pròpia imatge en casos de la seva actuació com a persones públiques fent feines

de caràcter públic. Això no vol dir que no es facin reserves a la imatge per preservar l'anonimat d'agents que actuïn en la persecució de determinats delictes i que la publicació que pugui identificar la cara pugui representar algun perill envers la seva persona. En aquest sentit és habitual la pràctica dels fotògrafs de tapar-los els ulls.

5. EL SECRET PROFESSIONAL

La Constitució, en referir-se al dret a la informació, diu també que un component d'aquest és el secret professional del periodista. Aquest dret, malgrat que es diu que ha de ser desenvolupat per una llei que encara no ha estat promulgada, és plenament aplicable, tal com ho han establert la doctrina i la jurisprudència.

Aquest dret és, en definitiva, una garantia del dret a la informació ja que possibilita que l'informador accedeixi a fonts d'informació de caràcter confidencial. Si no es garanteix el secret i la reserva de les fonts o els informadors, no es tindria coneixement de determinats fets que són amagats per particulars, empreses o administracions públiques, i per tant el dret a la informació podria ser limitat més fàcilment per les institucions de poder o grups de pressió.

Així, el periodista té dret a al·legar, davant de particulars, poders públics, comissions parlamentàries o tribunals, el dret al secret professional per no revelar les seves fonts d'informació.

Sense el secret professional quedarien al descobert les persones que revelen determinats fets i que volen quedar en l'anonimat. La no-revelació de les fonts confidencials és un deure que assumeix el periodista i que no pot trencar si no vol fer un tort a l'actuació professional que deontològicament li és exigible.

Per tant, si un fotògraf obté unes imatges facilitades per la col·laboració d'unes persones determinades, si aquestes li ho han demanat, els ha de preservar la identitat davant de qui sigui. Seria el cas, per exemple, d'un fotògraf que obtingués una imatge d'una acció o un fet de protesta perquè l'han avisat prèviament i reservadament que es produiria: hauria de mantenir el secret de la identitat de l'informador i de les persones que han protagonitzat el fet tapant-los la cara perquè no siguin identificades (de la mateixa manera que s'ha de tapar la cara i distorsionar la veu de la persona que fa unes declaracions davant la càmera però ho fa de manera reservada). El mateix passaria en el cas de captar imatges d'una roda de premsa d'un grup secret: hauria de preservar igualment el secret de l'obtenció de la informació confidencial.

Tot això no treu que el periodista ha de tenir cura de contrastar i verificar les informacions facilitades per les seves fonts i donar un tractament adequat a la notícia, tal com estableixen els criteris del codi deontològic a què ens hem referit.

El professional no pot ser obligat a lliurar imatges d'un determinat fet a la policia, en tot cas pot ser requerit judicialment a fer-ho. En aquest cas s'haurien de lliurar retocades, tal com s'ha compromès amb l'informador sobre la base del secret professional. Tanmateix, tot al·legant la reserva del secret professional, tampoc no ha d'informar de la font de la informació, encara que sigui requerit a fer-ho per un jutge.

6. IDENTIFICADOR DE L'INFORMADOR GRÀFIC

Finalment, cal dir que un informador gràfic ha d'anar necessàriament i visible-ment acreditat amb els distintius corresponents de premsa per tal que els agents puguin identificar-lo.

Si no ho fes, seria difícilment defensable que la policia no li hagués respectat el dret a fer la seva feina en un esdeveniment públic.